

## Кадруване извън мандат. Какви избори за лидери в системата прави ВСС?

### (ЧАСТ ПЪРВА)

#### Български институт за правни инициативи

На 3 октомври миналата година изтече мандатът на Висшия съдебен съвет (ВСС), чиито членове встъпиха в длъжност октомври 2017 г. ВСС се попълва през парламента /11 члена/ и през магистратите, които миналата година проведоха избори и излъчиха своите 11 представители /1 следовател, 4 прокурора и 5 съдии/. Политическата нестабилност рефлектира и върху съдебната власт – няколко поредни Народни събрания така и не стигат до започване на процедура за избор на членове на ВСС. Допълнителен „виновник“ е не само краткият им живот, но и фактът, че изборът се прави от квалифицирано мнозинство. За да не блокира системата, кадровият орган продължи работата си макар и с изтекъл мандат.

И ако при други органи, които продължават години наред да оперират с изтекъл мандат /към момента такива са 17 заедно с ВСС и ИВСС/, може да се каже, че сме свикнали, то по отношение на ВСС се създаде прецедент. За първи път в историята на ВСС се случва той да функционира извън мандат. Несигурността на подобно положение и то на висшия административен орган на съдебната власт донякъде се облекчи от спорното решение на Конституционния съд, но създаде етичен проблем. Редно ли е членовете на ВСС, които „надвишиха“ петгодишния си мандат, да взимат стратегически важни решения за управлението на системата? Този съществен казус най-добре може да се проследи през преглед и анализ на кадровата политика на ВСС и в частност на проведените избори за председатели и административни ръководители на съдилища и прокуратури, които ще управляват структури в съдебната власт в следващите пет години.

За седемте месеца, в които съветът работи с изтекъл мандат Съдийската и Прокурорската колегии са провели общо 42 процедури за избор на ръководители в съдебната система. По-детайлна разбивка сочи, че до края на април Съдийската колегия е провела 22 конкурса за председатели на районни съдилища (сред които и на най-големия районен съд в страната – Софийския районен съд), 2 конкурса за председатели на окръжни съдилища и 11 – за председатели на административни съдилища. Прокурорската колегия е провела 6 избора за административни ръководители на районни прокуратури, 1 – за окръжна прокуратура и един избор за директор на Националната следствена служба (НСЛС).

Един от първите избори, които Прокурорската колегия (ПК) направи след изтичане на мандата на кадровия орган бе този за директор на НСЛС. Борислав Сарафов бе предложен за втори мандат от главния прокурор Иван Гешев и двама членове на ПК. Той е избран единодушно от 9 члена на колегията, като двама от тях подчертават, че

преизбирането му ще е знак за екипност предвид факта, че предложението е подписано от главния прокурор.

Подобно на избора на Сарафов повечето избори са преминали с пълно единодушие сред членовете на колегиите относно качествата и способностите на кандидатите за лидерските позиции в системата. Има обаче и някои аномалии, които показват непрозрачната кадрова политика на ВСС.

#### **Няколко примера:**

**Административен съд София град (АССГ).** Процедурата за избор на председател на най-големия административен съд в страната протече със сериозни съмнения, че победителят е известен месеци преди това. Съдията от Върховния административен съд (ВАС) и бивш зам.-председател на АССГ Добромир Андреев, който бе сочен за фаворит за поста, попадна в безпрецедентен скандал, но нито ВСС, нито Инспекторатът към него убедиха публиката, че проверките на обстоятелствата за възможно лобиране и натиск по дела не са протекли на принципа на най-малкото съпротивление.

Какви са фактите: За председател на АССГ кандидатстваха трима съдии. Освен съдия Андреев участваха и двама действащи съдии в АССГ – Красимира Милачкова и Милена Славейкова – Рукова. Името на Андреев бе публично известно още от 2009 г., когато избухна скандала със сочения за лобист в съдебната власт Красимир Георгиев – Красьо Черния. Дватамата са провели общо 33 разговора в рамките на един месец, а тогавашният ВСС обръща внимание на съдията да подобри хигиената на контактите си.

Месеци преди изслушването на кандидатите пред Съдийската колегия на Общо събрание (ОС) в АССГ двама съдии публично обвиняват Андреев в опит за натиск по конкретно дело. Резултатът по делото им бил съобщен от третия член на съдебния състав, сочеха те. Проверка на тези твърдения бе извършена от Етичната комисия към ВАС, но проверяващите се задоволиха единствено да разпитат замесените и неизвестно защо кредитираха „показанията“ на обвинения в натиск съдия Андреев и съдийката, която отрече да е предавала съобщението на останалите двама съдии в съдебния състав. Със случая се зае и Инспекторатът към ВСС, но резултатът бе идентичен – разпит на замесените и заключение, че няма данни за извършени етични нарушения.

Въпреки сериозните съмнения, които не бяха опровергани по категоричен начин, мнозинството в СК избра съдия Добромир Андреев за председател на АССГ. Не стана и съвсем ясно с какво външен за съда кандидат превъзхожда останалите две кандидатури. Изборът обаче остави усещането за предизвестеност – медийни публикации сочеха Андреев за фаворит, който се ползва с подкрепата на председателя на ВАС Георги Чолаков.

А в системата неофициално отдавна се говори, че изборите за председатели на съдилища минават през „санкцията“ на Чолаков. Фактите показват, че в последните седем

месеца нито един кандидат, който не получава подкрепата на Чолаков, не е предпочетен от мнозинството от съдийската колегия за лидерски пост.

**Окръжен съд – Русе (ОС - Русе).** Съдът работи без титулярен председател от 2019 г., а до този момент бяха проведени пет неуспешни конкурса. В първия, от февруари 2021 г., участват двама съдии от ОС – Русе – Йордан Дамаскинов и Росица Радославова. Съдия Радославова се отказва от състезанието, а съдия Дамаскинов не е избран с меко казано странни мотиви и при унизително за кандидата изслушване. Председателят на ВАС Георги Чолаков казва, че според него съдия Дамаскинов няма достатъчна мотивация за длъжността, базирайки се на негово изказване пред Общото събрание на съда, че е разочарован, че по-старши съдии *“...не пожелаха да участват в тази процедура и да ни освободят от чувството за някакъв дълг да бъдем кандидати за този съд”*.

Второто изказване, в което е обоснован негативен вот, е това на Драгомир Кояджиков. Интересното в него е, че Кояджиков признава, че не е присъствал по време на изслушването на съдия Дамаскинов, тоест не е чул представянето му, но е категоричен, че няма да го подкрепи. Кояджиков казва, че в изслушването кандидатите четат 20 минути концепцията си и отговарят на въпроси, за които са се подготвили. Затова се обадил по телефона на съдии от районния и окръжния съд в Русе и установил, че те не подкрепят участниците в конкурса. И тъй като не виждал подкрепа за кандидатите и по време на ОС, я тълкувал като неподкрепа. В следващо изказване Кояджиков развива тезата, че Общите събрания на съдилищата са обезличили административните ръководители и са създали „тотален хаос“.

След проваления избор Съдийската колегия обявява три процедури за председател на ОС – Русе, в които нито един съдия не подава документи. В петия подред конкурс кандидатстват двама районни съдии от Русе, но и двамата оттеглят кандидатурите си преди изслушването.

Така се стига до февруари тази година, когато на шестия конкурс пред Съдийската колегия се явяват двама кандидати за председател – Аглика Гавраилова – изпълняващият функциите (и.ф.) административен ръководител на съда (назначен от СК през април 2022 г.), и редовият съдия Николинка Чокоева. На Общото събрание на окръжния съд съдия Гавраилова получава подкрепата на 9 от общо 17-те съдии в ОС – Русе, Чокоева – на двама, а петима съдии не подкрепят никого.

Пръв думата в дискусиата взима председателят на ВАС Георги Чолаков, който мотивира вота си в полза на съдия Чокоева. Според него *“... тя е с една идея е по-наясно с проблематиката в съда и с нещата, които трябва да се случат във връзка с организацията на дейността на Окръжен съд-Русе”*.

Следват изказвания на председателя на Върховния касационен съд (ВКС) Галина Захарова, Олга Керелска и Атанаска Дишева, в които те подчертават, че съдия Гавраилова

има подкрепата на мнозинството от съдиите в съда и това е водещият мотив да гласуват за нея.

Вероника Имова мотивира подкрепата си за Чокоева с това, че тя я е впечатлила с *„... тази свежест, с тази енергия, с която подхожда един кандидат, който не е обременен досега с инерцията на административната работа и с таланта да прояви креативност, да прояви новост в прокарването на идеи за едно управление на съда, което да изисква обединяване на колектива в един съвсем човешки колегиален аспект“*. По думите ѝ впечатление ѝ направил и отговор на въпрос как би постъпила със съдия, който има забавени дела. *„Това ме гърбна - човешката страна, като под този израз аз съзирам един чувствителен човек, един човек отдаден преди всичко на прокарването на мостове в общуването си с колегите и преди всичко възприемане на чисто хуманния подход към решаването на проблемите“*, посочва Имова.

Резултатът от гласуването е известен – съдия Чокоева е предпочетена пред кандидата, събрал по-голяма подкрепа от съдиите в съда. Нито един член на колегията, гласувал за съдия Чокоева, не обяснява публично причината да пренебрегне вот на съдиите в ОС – Русе, въпреки че няколко години по-рано именно липсата на категорично изразена подкрепа става „легитимна“ причина изборът да се провали. И още един щрих - още в първия конкурс за председател на ОС – Русе съдия Росица Радославова казва пред колегите си, че мотив да се кандидатира е наблюдението ѝ, че е зачестила практиката СК да проваля избори с един-единствен кандидат за председател, подкрепен от съдиите. *„Въпреки куража, въпреки смелостта да го направи, въпреки получената подкрепа пред своите колеги, няма избор. Моето лично становище е, че целият съд би страдал от една повторна процедура по избор на председател“*, казва тя през юни 2020 г. Мнозинството в СК не успява да я опровергае.

**Районен съд – Благоевград** (РС-Благоевград). Процедурата за избор на административен ръководител тук е симптоматична за системния проблем СК да не избира кандидати за председатели, подкрепени от множеството съдии в съда. РС-Благоевград функционира без титулярен ръководител от октомври 2021 г., а проблемите в съдебния район датират от близо 16 години. Командирането на съдии от районния съд в окръжния съд в града и други съдебни органи, скандалите със случайното разпределение на делата и с корупционен привкус създаваха непрекъснато напрежение между съдиите там. Няколко състава на ВСС обаче не успяха да спомогнат за разрешаване на проблемите. Вместо това кадровиците ги пакетираха като „междупличностно напрежение“ между ръководствата на първоинстанционния и въззивния съд в Благоевград.

Нежелание да се вслушат в мнението на съдиите от РС-Благоевград демонстрираха и настоящите членове на СК. Миналата година мнозинството от колегията заобиколи собствените си правила и с процедурни хватки назначи и.ф. административен ръководител въпреки подкрепата на съдиите в Благоевград за друг кандидат. Съдия Гюлфие Яхова беше посочена за временен председател на съда, макар да е командирована от две години в

окръжния съд. Впоследствие съдия Яхова, която се ползваше с подкрепата на председателя на ВАС Георги Чолаков, се кандидатира в конкурса за титулярен ръководител на РС-Благоевград. Изслушването на съдия Яхова на ОС на съдиите не минава безоблачно. Тя не успява да отговори на нито един конкретен въпрос на колегите си, някои от които казват открито, че конкурсът е предрешен и председателското място вече е обещано на Яхова. Изслушването пред СК на единствения кандидат в конкурса е отложено два пъти заради подаден от съдията болничен, а впоследствие не се провежда изобщо, защото Яхова оттегля кандидатурата си и по-късно е повишена в окръжния съд.

В новия конкурс се явяват двама кандидати – съдия Гургана Симеонова, която е подкрепена еднозначно от мнозинството от съдиите на ОС, както и съдия Атанас Иванов. Съдия Иванов е командирован от 2016 г. до миналата година в Окръжния съд в Благоевград, а след това – в Районен съд Разлог. На практика, той не е правораздавал от 7 години в РС-Благоевград. По време на изслушването съдия Атанасов казва, че в съда съществува „ядро от съдии“, които непрекъснато подавали искания за прекратяване на командировките на магистрати в други съдебни органи.

В дискусиата преди гласуването съдия Симеонова е подкрепена от Цветинка Пашкунова, Атанаска Дишева и председателя на ВКС Галина Захарова с мотив, че нейната концепция и разбиране за проблемите на съда са по-задълбочени, че зад нея застават мнозинството от съдии в съда, че тя притежава визия, диалогичност и лидерски качества да ръководи съда. Председателят на ВАС Георги Чолаков обаче заявява, че ще гласува за съдия Иванов, защото имал повече стаж в съдебната система, притежава докторска степен и преподава. Казва, че ще подкрепи Иванов, защото в момента „спасявал“ и РС – Разлог като командирован там и въпреки че не работи отдавна в съда - проблемите му били известни, тъй като ОС и РС – Благоевград се намират в една сграда. Подкрепя за Иванов изразява и Боян Новански с мотив, че се изисква смелост да се кажат някои неща.

Драгомир Кояджиков заявява, че няма да подкрепи нито един от двамата кандидати. *„Всеки казва, че е констатирал подобряване на отношенията. От две години следя взаимоотношенията и в другите съдилища в района. Не, там не се подобрява положението, проблемите се задълбочават. Привидно тук се спазва добрият тон (на ОС на съдиите – б.а.). Но не виждате ли съдия Николова (бивш председател на съда – б.а.) какви въпроси и изказвания прави по отношение на Атанас Иванов. Неговият избор би довел до продължаване на конфронтацията. Симеонова е изразител на действията на Николова, а откровено нейната цел е да се задълбочава конфликтът в този съд“,* мотивира се Кояджиков.

Резултатът от гласуването е очакван – нито един от двамата не събира нужните гласове, за да оглави РС-Благоевград. „За“ съдия Атанасов гласуват петима – Чолаков, Новански, Боян Магдалиничев, Стефан Гроздев и Севдалин Мавров, а за съдия Симеонова – Захарова, Пашкунова и Дишева. Това кара председателя на ВКС Галина Захарова да изрази безпрецедентно съжаление и да се обърне към съдиите от районния съд: *„И бих помолила*

*колегите да не се обезсърчават от този резултат. За постигането на една и или друга цел трябва да се проявява търпение и постоянство“.*

И този избор преминава без дължимото обяснение защо подкрепата на съдиите към даден кандидат е игнорирана. Липсата на задълбочени и ясни мотиви по каква причина и с какви аргументи СК лесно „преодолява“ съдийското самоуправление в решенията си допринася за все по-силно задълбочаващата се криза в конкурсите. Тя се превръща и в сериозен демотивиращ фактор за редовите магистрати да участват в процедурите за административни ръководители. А това „саботира“ качествения и прозрачен подбор на истинските лидери в съдебната власт, които се ползват с доверието и уважението на колегите си. Възпроизводството на един и същи стил управление до голяма степен обезсмисля и принципа на мандатност, защото системата губи способността си да се реформира отвътре. Неслучайно и в самите магистратски среди се говори за „съдебна номенклатура“, което е лош атестат за начина, по който ВСС кадрува и „поставя“ неслучайни хора на лидерските позиции в системата. На нея ще бъде обърнато внимание във втората част на материала.